

Biljana Naumoska-Sarakinska¹ UDC 811.111`373: [616.98:578.834
Saopštenje sa naučnog skupa
Primljen: 1. 2. 2022.
Prihvaćen: 11. 3. 2022.

POJAVA I ŠIRENJE TERMINOLOGIJE INSPIRISANE PANDEMIJOM KOVID-19 U ENGLESKOM JEZIKU

SAŽETAK: Za nešto manje od dve godine, pandemija kovida 19 ostavila je traga u brojnim oblastima kako svakodnevnog života, tako i naučnog rada. U tom smislu, lingvistika nije izuzetak. Prilikom suočavanja sa „novom normalnošću” u uslovima pandemije, morali smo da rešavamo i problem terminologije – kako ćemo govoriti o uticaju virusa na naš svakodnevni život. Stalne promene koje se dešavaju u medicini, politici, obrazovanju, zabavi, između ostalog, odražavaju potrebu za većom upotrebom već postojećih leksema, ali i novom terminologijom koja će nam pomoći da razumemo te društvene promene. Leksika engleskog jezika se neprestano proširuje, a procesi leksičke tvorbe postali su intenzivniji i učestaliji zbog povećanog prisustva na internetu tokom višemesečnih zatvaranja, karantina i ograničenja. Kreativnost u leksičkoj tvorbi tokom onlajn komunikacije rezultirala je mnogim novim terminima i frazama, od kojih su neki već zabeleženi u onlajn rečnicima, kao što su *Oxford University Press*, *Cambridge University Press*, *Macmillan* i *Merriam-Webster*. Lekseme koje se razmatraju u ovom radu preuzete su iz različitih, uglavnom onlajn, izvora, a ne samo iz pomenutih rečnika.

Ovaj rad detaljnije razmatra značenje i funkciju ovih leksema koje se sve češće koriste, kao i procese koji su se odvijali tokom njihove tvorbe, kao što su afiksacija (zoomwear), slaganje ili kompozicija (social bubble), abrevijacija (isolation), spajanje (covidiot), i skraćivanje (WFH – (working from home) rad od kuće).

KLJUČNE REČI: leksička tvorba (proces), (derivacioni) neologizmi, produktivnost

---

¹ Vanredni profesor, Univerzitet Sv. Ćirilo i Metodije, Skoplje, S. Makedonija;
biljananaumoska@flf.ukim.edu.mk

1. UVOD

Pandemija koronavirusa je u velikoj meri uticala na leksiku engleskog jezika, koja je vrlo otvorena za različite jezičke inovacije. Momentalno globalno povezivanje putem društvenih mreža i nedostatak živog kontakta bili su odlučujući faktori u širenju terminologije vezane za koronavirus, tako da su novi termini nastajali u svim društvenim poljima. Kad je u pitanju pandemija, jezička kreativnost je bila vrlo izražena, jer je kreiranje novog vokabulara sa kolektivnom kulturnom referencom ljudima pružalo osećaj zajedništva i olakšanja u stresnoj situaciji.

Ishodi procesa leksičke tvorbe u svakom jeziku jesu bogatstvo rečenika i dodatna afirmacija jezika. Bauer primećuje da leksička tvorba „podrazumeva stvaranje novih leksema” (1983: 33), dok Jul kaže da je to „proučavanje procesa nastajanja novih reči u jednom jeziku” (1996: 64). Iako primarna tvorba leksema² omogućava spontanost, sekundarna tvorba leksema je najčešće vezana za pravila i spoljašnje uticaje. Novi termini koji se pojavljuju kreirani su tako da upućuju na već postojeće sa kojima se moraju uskladiti.

Ovaj rad se bavi terminologijom inspirisanom pandemijom koronavirusa, proizvoljno odabranom iz različitih, uglavnom onlajn, izvora; produktivnošću afiksacije, slaganja, slivanja i konverzije, i razmatra one procese leksičke tvorbe koje Bauer (1983) smatra nepredvidivim – abrevijaciju (*clipping*) i skraćivanje. Složenost nekih novonastalih leksema otkriva da su neki procesi međusobno povezani i da mogu zajedno da ispune ciljeve leksičke tvorbe u savremenom engleskom jeziku.

2. AFIKSACIJA

Procesom afiksacije stvaraju se nove lekseme od već postojećih dodavanjem jednog ili više derivacionih afiksa ispred ili iza korena ili

---

² Primarna i sekundarna leksička tvorba razlikuju se po tome što prva predstavlja proizvoljno stvaranje korenskih morfema/leksema, tj. leksema koje nisu izvedene, složene ili nastale od drugih, postojećih leksema (neologizmi), dok se druga odnosi na promišljenu (motivisanu) leksičku tvorbu – stvaranje složenih leksema (derivacionih neologizama), tj. leksema nastalih na osnovu drugih leksema ili morfema.

osnove (Stefanovski, 2007). Koren može biti cela leksema ili deo lekseme koji predstavlja najmanju smislenu jedinicu koja se ne može razložiti na manje delove, a da ne izgubi svoje značenje.

U Tabeli 1 je predstavljena produktivnost različitih prefiksa i sufiksa u terminologiji vezanoj za pandemiju koronavirusa:

<i>Prefiks</i>	<i>Osnova</i>	<i>Sufiks</i>	<i>Izvedena reč</i>
anti-	fit	-	anti-fit
anti-	mask	-er	anti-masker
anti-	natal	-ism	anti-natalism
-	cottage	-core	cottagecore
-	fear	-ware	fearware
super- fore-	cast	-er	superforecaster
tele-	therapy	-	teletherapy
-	zoom	-wear	zoomwear

Tabela 1. *Primeri afiksacije u terminologiji vezanoj za pandemiju koronavirusa*

Dodavanje vezanih morfema ispred korena poznato je kao prefiksacija. Stefanovski primećuje da „engleski prefiksi imaju isključivo leksičku (derivacionu) ulogu, omogućavajući tvorbu velikog broja novih reči u engleskoj leksici” (2007: 139). Većina prefiksa u engleskom jeziku ne utiče na promenu vrste reči, tj. reč kojoj je dodat prefiks ostaje u svojoj prvobitnoj klasi (*class-maintaining prefixes*); zato ovde posmatramo njihovu semantičku, a ne sintaksičku ulogu. Neki takvi produktivni prefiksi koji se pojavljuju u kovid-terminologiji ilustrovani su sledećim primerima:

(1) anti- : [X]n – [antiX]n; ‘against X’ – <i>orientation</i> anti-fit – nasuprot pravilnog pristajanja koje prati oblik nečijeg tela.
(2) fore- : [X]n – [foreX]n; ‘before X’ – <i>time and space</i> forecaster – osoba koja predviđa nešto unapred.
super- : [X] – [superX]; ‘above, beyond X’ – <i>time and space</i> superforecaster – osoba čiji je posao da tačno predvidi stopu mortaliteta i ukupan broj zaraženih kovidom 19 za godinu dana od sada.
(3) tele- : [X] – [teleX]; ‘at a distance’ – <i>time and space</i> teletherapy – korišćenje alata za video-konferencije kao bezbednijeg načina za terapeute da leče pacijente tokom socijalnog distanciranja.

Tabela 2. *Neki produktivni prefiksi za održavanje vrste u kovid-terminologiji*

Primeri u (2) pokazuju da leksema može biti podvrgnuta derivaciji više puta dok ne dostigne oblik neophodan da izrazi željeno značenje. Ovo omogućava stvaranje velikog broja novih kontekstno-specifičnih izvedenica.

Proces *sufiksacije* podrazumeva dodavanje vezane morfeme posle korena (Stefanovski, 2007). Za razliku od prefiksa, koji uglavnom ne utiču na promenu vrste reči i tiču se gramatičkog značenja, sufiksi obično utiču na promenu vrste reči (*class-changing*). Pošto je njihova primarna funkcija da menjaju gramatička svojstva osnove, trebalo bi ih klasifikovati sintaksički i potklasifikovati semantički. U tom smislu, sufiksi se mogu podeliti u dve grupe: oni koji utiču na promenu vrste reči i oni koji ne utiču na promenu vrste reči. Dalje se mogu podeliti prema leksičkoj kategorije osnove (denominalna, deverbarna, odnosno deadjektivna) i izvedenice (obično imenica, glagol ili pridev). Ova klasifikacija se može ispitati korišćenjem sledećih sufiksa:

(4)	-er : [X]v – [Xer]n; ‘one who Xs’, ‘engaged in X (if [X]n)’ Menja vrstu, deverbarna imenica (V-N) npr. <i>anti-masker</i>
(5)	-ism : [X]adj – [Xism]n; ‘denoting Xism’, ‘belief in Xism’ Menja vrstu, deadjektivna imenica (Adj-N) npr. <i>anti-natalism</i>
(6)	-core : [X]n – [Xcore]n; ‘vrlo za X’, ‘X do srži’ Ne menja vrstu, denominalna imenica (N-N) npr. <i>cottagecore</i> , takođe <i>farmcore</i> ili <i>countrycore</i>
(7)	-ware : [X]n – [Xware]n; ‘klasifikujući X’, ‘X koji se koristi za određenu svrhu’ Ne menja vrstu, denominalna imenica (N-N) npr. <i>fearware</i>
(8)	-wear : [X]n – [Xwear]n; ‘određena vrsta odeće povezana sa X’ Ne menja vrstu, denominalna imenica (N-N) npr. <i>zoomwear</i>

Tabela 3. Neki produktivni sufiksi u kovid-terminologiji

Produktivni sufiks *-er* (4) jeste deverbarni imenički – njegova osnova je glagol, a izvedenice su imenice. Deadjektivni imenički *-ism* (5) koristi pridev da stvori imenicu koja se odnosi na filozofiju koja se bavi pitanjem globalne prenaseljenosti. S druge strane, (6), (7) i (8) primeri su sufiksa koji ne utiču na promenu vrste reči – koristi se imenička osnova,

a izvedenice su takođe imenice. Osim toga, ovi sufiksi imaju posebno značenje samo u određenom kontekstu, pa ih možemo zvati *sufiksoidi*, tj. delovi osnove koji se nalaze posle korenske morfeme, a imaju karakteristike i slobodnih i vezanih morfema. Sufiks *-core* (6) obično označava tip, žanr ili podvrstu, ali se može odnositi i na različite stilove u modi ili umetnosti – *naturecore*, *goblincore*, *metalcore* i sl. Sufiks *-ware* je verovatno najproduktivniji u terminologiji vezanoj za informacione tehnologije i odnosi se na programe koje računar izvršava. Slično, prema zbirnoj imenici *malware* (zlonamerni *software*), *fearware* su napravili sajber napadači kako bi se nanela šteta računarskim sistemima ili dobio neovlašćeni pristup nečijim podacima. Primer u (8) koristi sufiks *-wear*, koji se kombinuje s imenicama i pridevima da bi se formirale izvedene imenice koje se odnose na određenu vrstu odeće (npr. *outerwear*, *menswear*, *footwear* itd.). *Zoomwear* je postao popularan prelaskom sa sastanaka i predavanja uživo na sastanke na platformi za video-konferencije *Zoom*. Ljudi koji nose *zoomwear*, formalno su obučeni do struka, a van domašaja veb-kamere nose nešto udobnije.

3. SLAGANJE

U procesu slaganja (engl. *compounding*) od dve ili više morfemskih osnova nastaje nova leksema – složenica. Stefanovski (2007: 163) kaže da „složenice liče na sintaksičke izraze po tome što i kombinovane jedinice uvek postoje nezavisno kao reči – odnosno potpune su i fonološki i semantički”. Složenice mogu, ali ne moraju, biti slične po značenju svojim sastavnim delovima, a njihovi elementi mogu, ali ne moraju, pripadati istoj vrsti reči.

Mnogi termini koji su se pojavili tokom ovog perioda nastali su slaganjem, jer je ljudima lakše da kombinuju već postojeće lekseme, nego da pokušavaju da izmisle potpuno nove. Iako složenice ne moraju nužno biti nove, njihovo nedavno stečeno značenje jeste.

Na primer, ako neko nije upoznat s aplikacijom za video-konferencije *Zoom*, ne može da pogodi značenje reči *Zoombombing*, koja se odnosi na situacije kada se internet-trolovi nepozvani priključuju, odnosno „upadaju” na onlajn dešavanja. Ljudi koji se ponašaju na neukusan i

uvredljiv način mogu da snose ozbiljne pravne posledice, stoga je drugi deo složenice *bombing* (kao *photobombing*). Iako je *Zoom* nastao još 2011. godine, ovaj termin je postao popularan u martu 2020, gde je do većine upada došlo tokom održavanja onlajn nastave na ovoj platformi. Osim toga, i *shopping-starved* i *revenge spending* sastoje se od već poznatih leksema. Međutim, njihovo složeno značenje se odnosi na nove pojave – ljudi mogu biti *shopping-starved* („gladni šopinga/kupovine“) zbog nemogućnosti da fizički posećuju prodavnice tokom karantina, zbog čega će tada pribeći *revenge spending* („neumerenoj potrošnji“), tj. kupovaće i više nego što im je potrebno pošto se prodavnice otvore.

I mnoge druge složenice našle su svoje mesto u svakodnevnom jeziku. Većina njih se sastoji od dve imenice; uobičajena je kombinacija *imenica* + *imenica*, ali se mogu kombinovati i druge reči, kao što se vidi u Tabeli 2:

	<i>imenica</i> (N) (2 nd element)	<i>pridev</i> (Adj) (2 nd element)	<i>glagol</i> (V) (2 nd element)
<i>imenica</i> (N) (1 st element)	cleanliness theatre, corona corridor, coronababies, coronavision, lockdown tache, quarantine and chill, Zoom mom	shopping- starved, touch- starved	doom-scrolling, doom-surfing, revenge shopping, revenge spending
<i>pridev</i> (Adj) (1 st element)	digital nutrition, double bubble, long covid, social bubble		

Tabela 4. Sastavni delovi složenica sa primerima

U Tabeli 4 vidimo i sledeće obrasce: *imenica* + *imenica*, *pridev* + *imenica*, *imenica* + *pridev* i *imenica* + *glagol*. Kako se složenice obično klasifikuju prema svojoj funkciji u rečenici, možemo izvršiti i potpodelu složenica u odnosu na obrazac tvorbe, odnosno leksičke kategorije sastavnih delova. Što se tiče sintaksičke klasifikacije složenica, postoje tri glavna tipa koji odgovaraju trima glavnim leksičkim kategorijama: imeničke, pridevske i glagolske složenice.

3.1 Imeničke složenice

Imeničke složenice (složene imenice) sastoje se od dve ili više leksema koje se slažu u jednu imenicu, a obično se formiraju od imenica koje modifikuju pridevi, glagoli ili druge imenice. Bauer (1983: 185) primećuje da su imeničke složenice, posebno kombinacija *imenica + imenica*, najčešći tip složenica u engleskom jeziku. On takođe primećuje da je „većina složenica sastavljenih od dve imenice ‘desnoglava’, tj. ima glavni deo koji je desni element složenice”. Sintaksički, svojstva glavnog dela prenose se na celu složenicu, tako da, ako je glavni deo imenica, složenica će biti imenička. To se može videti u nastavku:

(9) a. <i>coronababies</i> <i>lockdown tache</i> b. <i>long covid</i>
(10) a. <i>cleanliness theatre</i> b. <i>double bubble</i> <i>digital nutrition</i>
(11) <i>quarantine and chill</i>

Tabela 5. Primeri složenih imenica značenjski vezanih za pandemiju

Semantički, u endocentričnoj složenici njeni članovi A+B označavaju posebnu vrstu B, odnosno glavni deo određuje opštu leksičku kategoriju koja sadrži značenje složenice. Tako da su *coronababies* = bebe začete tokom karantina, a *lockdown tache* = brkovi izrasli tokom lokdana. Endocentrični oblici (9a) sastoje se od dve imenice, dok složena imenica (9b) ima pridev koji modifikuje glavnu imenicu, a odnosi se na trajne posledice i simptome bolesti.

Oksfordski rečnik engleskog jezika prepoznaje opštu upotrebu polysloženice *COVID-19*, skraćenog oblika složenice „zarazna bolest od koronavirusa 2019”, kao modifikatora imenica u mnogim složenicama. Izrazi kao što su „slučaj kovid 19”, „test na kovid 19”, „virus kovid 19” itd., postali su uobičajeni.

Članovi A+B u složenicama (10) rezultiraju posebnom vrstom neizražene semantičke glave koja sadrži značenje složenice. Ove složenice su egzocentrične. Složenica *imenica + imenica* (10a) ne odnosi se stvarno na pozorište (ili pozorišnu predstavu) koje je poznato po svojoj čistoći, već na higijenske mere protiv koronavirusa koje se sprovode samo zato da bi se ljudi osećali bezbednije na javnom mestu, a ne zato što zaista imaju efekta. Složenice *pridev + imenica* (10b) takođe su egzocentrične. *Double bubble* („dva kruga”) nema nikakve veze sa mehurima ili pak krugovima, već označava članove dva odvojena domaćinstva („kruga”) kojima je dozvoljeno da se viđaju uz postepeno ukidanje ograničenja. Pojam *digital nutrition* („digitalna ishrana/unos hranljivih sastojaka”) podrazumeva da je tokom pandemije došlo do povećane upotrebe elektronskih uređaja i da ljudi treba da vode računa da to ne šteti njihovom fizičkom i mentalnom zdravlju.

Složenica (11) predstavlja drugu semantičku vrstu složenica sa dve semantičke glave koje nisu nužno međusobno zavisne, tj. A + B označava „zbir” onoga što A i B označavaju. Kopulativna složenica, kao *quarantine and chill*, opisuje dve aktivnosti koje se dešavaju u isto vreme, tj. biti u karantinu i „kulirati” sa nekim, najčešće sa svojim partnerom.

Što se tiče pravopisnih pravila, Adams (1973: 59) primećuje da „složenice mogu biti napisane kao jedna [zatvorena ili čvrsta] reč, kao dve reči sa crticom ili kao dve [otvorene ili razmaknute] odvojene reči, ponekad bez obzira na stepen jedinstva koji se može osetiti između elemenata”. Međutim, za pisanje složenica mogu važiti drugačija pravila, jer su ove reči nastale nedavno.

3.2 Pridevske složenice

Pridevske složenice ili složeni pridevi nastaju kada se kombinuju najmanje dve lekseme radi modifikacije iste imenice (Stefanovski, 2007; Jovanović, 2017). Nisu toliko rasprostranjene kao složene imenice i glagoli u engleskom jeziku, a one koje se najviše upotrebljavaju najčešće se grade putem kombinacije *imenica + glagol*.

Složeni pridevi se uglavnom semantički klasifikuju kao endocentrični. Prvi element predstavlja pridevsku dopunu i sintaksički se u engleskom jeziku pojavljuje ispred predloga, npr. *starved for something* (gladan nečega, prim. prev.). Tako složeni pridev *touch-starved* označava (u prenesenom smislu) da je neko gladan dodira, usled socijalnog distanciranja i zabrane fizičkog kontakta među prijateljima i kolegama. Po toj analogiji, potrošači koji su *shopping-starved* (gladni kupovine) mesecima su bili zatvoreni u svojim kućama i čekali da se prodavnice otvore, tako da sada mogu da se bace na kupovinu stvari koje im možda nisu ni potrebne.

Što se tiče pravopisa, u ovim izrazima se obično stavlja crtica da ne bi došlo do zabune ili višeznačnosti, ali se mogu naći i kao dve odvojene reči.

3.3 Glagolske složenice (složeni glagoli)

Kako kaže Bauer (1983: 105): „Složeni glagoli mogu nastati na tri različita načina: povratnim formiranjem (konverzijom) od imeničkih ili pridevskih složenica, nultom derivacijom od imeničkih složenica i ređe na isti način kao i drugi tipovi složenica, povezivanjem dve reči.” U Tabeli 6 prikazan je proces konverzije, u kome se leksema iz jedne leksičke kategorije pretvara u leksemu iz neke druge leksičke kategorije bez promena u pisanju ili izgovoru:

Oblik	Funkcija: složena imenica	Funkcija: složeni glagol
<i>doom-scrolling / doom-surfing</i>	Daily <i>doom-scrolling</i> is bad for our mental health.	She has been <i>doom-scrolling</i> for hours; you need to take her phone away.
<i>revenge shopping / revenge spending</i>	As expected, <i>revenge shopping</i> is happening, and store-owners are thrilled.	He's probably <i>revenge shopping</i> right now, so don't even bother; he won't pick up.

Tabela 6. Dvostruka funkcija jedne iste složenice

Ako uzmemo da je particip prezenta u navedenim primerima gerund (glagolska imenica), kombinacija koju dobijamo je *imenica + imenica*, a dobijena složenica funkcioniše kao imenica. Međutim, ako posmatramo oblik sadašnjeg participa *-ing* kao glagol, od kombinacije *imenica + glagol* dobijamo složeni glagol. Ovi glagoli se ponekad, pošto su izvedeni, nazivaju *pseudosloženi glagoli*, a konverzija u glagole smatra se najproduktivnijim vidom konverzije u engleskom jeziku.

Sa semantičkog gledišta, značenje složenih glagola, koji su uglavnom endocentrični, logički je vezano za značenje njihovih sastavnih delova. Što se tiče pravopisnih pravila, složeni glagoli mogu imati sva tri oblika: zatvoreni, sa crticom ili otvoreni. Bauer, međutim, primećuje da će „glagolske složenice verovatno biti napisane kao jedna reč ili sa crticom; mnogo ređe se javljaju kao dve zasebne reči nego kao imeničke složenice” (1983: 106).

4. ABREVIJACIJA

Tvorbeni proces abrevijacije (skraćivanja reči, engl. *clipping*) označava proces svodenja lekseme na jedan od njenih sastavnih delova izostavljanjem jednog ili više slogova, dok prvobitno značenje lekseme ostaje nepromenjeno. Bauer (1983) primećuje da skraćene nazive i abrevijacije obično koristimo kako bismo sugerisali da smo dobro upoznati sa licem ili pojmom na koji se imenica odnosi. Neka prozodijska pravila navode da višesložne lekseme imaju tendenciju da se skraćuju na jednosložne lekseme, ili na dvosložne umanjenice sa sufiksima *-y* ili *-ie* i s akcentom na prvom slogu. Međutim, iz primera koji sledi možemo videti da iako gubljenje fonetskih glasova dovodi do formiranja dvosložne reči (deminutiva) *Rona*, ona nema sufiksa *-y* ili *-ie*.

(12) *Corona* (or *coronavirus*) → *Rona*, *Miss Rona*/*Gospođica Rona*, *The Rona*

Ovoj reči se može dodati određeni član ili prefiks *Miss*, koja pojmu virusa daje osobenost i komponentu humora. Neki deminutivi nastali abrevijacijom, posebno oni koji su karakteristični za dijalekat engleskog jezika koji se govori u Australiji, izazivaju osećaj pripadnosti zajednici i istovremeno nam popravljaju raspoloženje. Time se potvrđuje stav da

upotreba reči koje smo sami stvorili ili koje osećamo kao svoje može da nam bude podrška u stresnim situacijama. Neke od ovih reči prikazane su u primeru (13):

<i>Pandemic (pandemija)</i>	<i>pando</i>
<i>Isolation (izolacija)</i>	<i>iso</i>
<i>Quarantine (karantin)</i>	<i>quaz(zie)</i>
<i>Sanitizer (sredstvo za dezinfekciju)</i>	<i>sanny</i>
<i>Positive (pozitivan na testu)</i>	<i>(testing) pozzi</i>

Tabela 7. Primeri (karakteristični za australijsku varijantu engleskog jezika) deminutiva nastalih skraćivanjem

Abrevijacije takođe mogu biti komponente složenica, posebno onih imeničkih, kao što je prikazano u primeru (14):

a. <i>lockdown moustache</i>	<i>lockdown tache</i>
b. <i>female den</i>	<i>fem den</i>

Tabela 8. Primeri abrevijacija kao elemenata složenih reči

U primeru (14a), skraćuje se drugi element imeničke složenice, dok se u primeru (14b) skraćuje prvi element složenice.

U terminologiji koja se odnosi na pandemiju koronavirusa mogu se prepoznati dva glavna tipa abrevijacije. Najčešće se koristi abrevijacija poslednjeg dela lekseme ili finalna abrevijacija (*back-clipping*), u kome prvi deo lekseme ostaje netaknut (npr. *isolation*). Drugi tip abrevijacije je abrevijacija prvog dela lekseme ili inicijalna abrevijacija (*fore-clipping*), u kome je očuvan poslednji deo prvobitne lekseme (npr. *moustache*). U retkim slučajevima, mogu se istovremeno primeniti oba procesa abrevijacije, što dovodi do skraćivanja i prvog i poslednjeg dela lekseme (*coronavirus*). Neke od deminutivnih oblika prikazanih u primeru 13 ne uklapaju se u uobičajene kategorije abrevijacija, jer sadrže dodatna slova koja nisu deo originalnih leksema, i ovi oblici se mogu smatrati nepravilnim abrevijacijama, tj. *quaz* (*quarantine*- karantin) i *pozzi* (*positive*- pozitivan).

Abrevijacije se najčešće koriste u neformalnoj komunikaciji i slengu (nestandardnom jeziku), kojim se često izražava humor, kao poznati

mehanizam odbrane u stresnim situacijama. Ove reči su kraće i lakše za upotrebu, a osim toga su i smešne po značenju. Zbog toga je ovaj tvorbeni proces i dalje aktuelan, pogotovo tokom društvene krize koju je izazvala pandemija. Međutim, abrevijacije se i dalje uglavnom posmatraju kao skraćeni oblici zvaničnih, dužih leksema.

5. SLIVANJE (BLENDING)

Slivanje (engl. *blending*) jeste proces tvorbe novih reči (hibridnih oblika) od delova postojećih leksema. Stefanofski ističe „da je sažimanje, baš kao i abrevijacija, nepredvidiv, a takođe i hibridan proces koji podrazumeva najpre skraćivanje dve reči, a zatim sažimanje tih skraćenih delova u novu reč” (2007: 189). Slivenice se razlikuju od složenica po tome što su njihovi sastavni delovi zavisni, nemorfemski delovi leksema, što dalje ukazuje na nepredvidivost i neregularnost njihove tvorbe. Pod uticajem pandemije, došlo je do povećane produkcije novih slivenica. Najveći broj slivenica nastaje putem nekoliko tvorbenih procesa, kao što je prikazano u Tabeli 9:

<i>Način tvorbe</i>	<i>Slivenice</i>	<i>Reči od kojih su nastale slivenice</i>
Početak jedne reči vezuje se za kraj druge.	coronacation: coronarita: coronnials: infodemic: lockstalgia: quarantini:	Coronavirus + vacation; coronavirus + margarita; coronavirus + millennials; information + pandemic; lockdown + nostalgia; quarantine martini
Počeci dve reči sažeti su u jednu reč.	flexi-schooling: covexit:	flexible + schooling; covid + exit
Dve reči se sažimaju putem zajedničkog niza glasova.	Blursday: covidiot: covidivorce: quaranteens: spendemic: walktail:	blur(red) + Tuesday/ Wednesday/Thursday; covid + idiot; covid + divorce; quarantine + teens; spending + pandemic; walking + cocktail

Tabela 9. *Različiti načini slivanja, sa primerima*

Kao što se vidi iz Tabele 9, pod uticajem pandemije došlo je do nastanka mnogih slivenica, koje obuhvataju i sinonime (*walktail/coronarita, covidiot/moronavirus, coronials/covidials*). Moguće je da će putem ovog tvorbenog procesa nastati još mnogo slivenica, ali ćemo tek videti da li će one biti dugog veka. Lekseme koje smo razmatrali u ovom radu su preuzete iz različitih izvora: između ostalog, iz onlajn članaka, novina, naslova, a ne samo iz rečnika. Dakle, možemo zaključiti da sve navedene slivenice nisu već „ozvaničene” niti opšte prihvaćene; stoga, stav autora je da treba sačekati i videti da koliko slivenica će zaista „opstati” na duže staze.

6. SKRAĆIVANJE

Proces skraćivanja (engl. *abbreviation*) podrazumeva objedinjavanje delova različitih reči, pri čemu se gubi jedan deo fonetskih i ortografskih elemenata (Izura & Playfoot, 2011). Skraćenice mogu biti napisane malim ili velikim slovima, i sastoje se od početnog slova, odnosno početnih slova svake lekseme koja čini jedan duži naziv ili složeni pojam. Skraćenice se mogu podeliti na dve grupe, prema pravilima pisanja i izgovora: prvu grupu čine inicijalizmi (slovne reči), koje se izgovaraju tako što se svako slovo izgovara kao zaseban glas, a drugu grupu *akronimi* –koji se izgovaraju i čitaju prema uobičajenim pravilima, kao redovne reči. Za ovu drugu grupu kao primer može poslužiti „zarazna bolest od koronavirusa 2019”, kao i mnoštvo skraćenica koje se odnose na ovaj pojam, među kojima se izdvaja akronim kovid (COVID-19) iz naslova ovog rada.

Obe skraćenice, i *corona* i inicijalizam CV, već su postojeći termini koji su prvi put zabeleženi 1985, odnosno 1974. godine, a odnosili su se na druge koronavirus. Soj virusa koji je odgovoran za nastanak novog koronavirusa poznat je pod nazivom *teški akutni respiratorni sindrom koronavirus 2*, mada se ovaj termin često zamenjuje skraćenicom SARS-CoV-2. Ova skraćenica se sastoji od lako izgovorljivog akronima SARS i hibridne forme CoV, u kojoj se element „Co” čita kao reč („ko”) dok se slovo V čita kao „vi”.

Stjuartova (Stewart, 2020) navodi u svom blogu na veb-sajtu Oksfordskog rečnika engleskog jezika da „iako je COVID-19 zvanični naziv za bolest uzrokovanu koronavirusom *Sars-CoV-2*, termini *Covid*, *C-19*, *CV-19*, *CV*, i *corona* takođe se koriste za imenovanje virusa i bolesti”.

Druge skraćenice koje se koriste su *2019-nCoV* (*the 2019 novel coronavirus*), kao i *HCoV-19* (*human coronavirus 2019*). Ove složene skraćenice sastoje se iz više delova, te se iz tog razloga koristi crtica koja razdvaja elemente, odnosno patogen (*SARS*), bolest (*COVID*) i godinu (*2019*). Sve gore pomenute skraćenice koje se odnose na istu pojavu ukazuju na produktivnost i kompleksnost ovog tvorbenog procesa tokom trajanja pandemije. Pod uticajem pandemije koronavirusa, povećana je i upotreba sledećih skraćenica, prikazanih u primeru (15):

a.WFH– Work(ing) from home (rad od kuće) PUI– Person (or patient) under investigation (pacijent na ispitivanju) PPE – Personal protective equipment (lična zaštitna oprema)
b.OSHA – Occupational Safety and Health Administration (agencija za zdravlje i zaštitu na radu) ARDS – Acute respiratory distress syndrome (akutni respiratorni distress sindrom)

Tabela 10. *Primeri skraćenica nastalih usled pandemije koronavirusa*

Skraćenice prikazane u primeru (15) nisu novonastale, ali je zapažena njihova povećana upotreba tokom pandemije. Obe grupe skraćenica, i inicijalizmi (15a) i akronimi (15b), pokazuju da postoji tendencija da se skraćenice pišu velikim slovima. Većina pripada oblasti medicine: medicinski radnici koriste ove skraćenice kako bi javnost informisali o kovidu 19 i posledicama koje ostavlja po zdravlje, kao i o načinima lečenja.

Često dolazi do skraćivanja brojnih termina radi lakše komunikacije. Kako Stjuartova (Stewart, 2020) zaključuje u svom blogu, „nikada kao danas nije bilo toliko značajno da se složene ideje i teme jasno i precizno saopštavaju javnosti. Oksfordski rečnik engleskog jezika (OED) ima nameru da i dalje precizno beleži zastupljenost ovih termina i da prati kako oni prelaze iz naučnog diskursa u medije i na društvene mreže.”

7. ZAKLJUČAK

U ovom radu razmatra se sve veći priliv novih termina, koji se zatim analiziraju prema načinu nastanka, tj. tvorbenim procesima. Afiksacija, slaganje i sažimanje su najproduktivniji tvorbeni procesi, zatim slede abrevijacija i skraćivanje. Putem ovih procesa ispunjava se glavni cilj leksičke tvorbe, a to je bogaćenje leksikona engleskog jezika.

U nekoj društvenoj krizi, kao što je pandemija, obično želimo da ostanemo u kontaktu sa drugim ljudima jer nam to pruža utehu i sigurnost i daje snagu da se suočimo sa teškoćama. Stoga gledamo vesti i pretražujemo internet, gde se susrećemo sa mnoštvom novih izraza, skraćenica i reči koje se dotiču svakog aspekta života. Ipak, mi sami ćemo doneti konačnu odluku o tome koji će termini nastali pod uticajem pandemije koronavirusa opstati. Neki novi termini će biti kratkog veka i ostaće zabeleženi samo u onlajn i urbanim rečnicima, dok će drugi bez sumnje opstati i prilagoditi se jezičkom sistemu. U ovoj drugoj grupi su termini koji imaju referenta koji pobuđuje veliko interesovanje javnosti, kako pozitivno tako i negativno, tako da postoji veća verovatnoća da će pojmovi iz ove grupe ostati relevantni, čak i ukoliko pretrpe semantičku promenu.

REFERENCES

- Adams, V. (1973). *An introduction to modern English word-formation*. Longman.
- Bauer, L. (1983). *English word-formation*. Cambridge University Press.
- Jovanović, V. Z. (2017). Formative semantic models of adjective compounds in English and Serbian. *Voprosy Jazykoznanija (Topics in the Study of Language)*, 6, 42–64. DOI: 10.31857/S0373658X0003837-9
- Izura, C. & Playfoot, D. (2011). A normative study of acronyms and acronym naming. *Behavior Research Methods*, 44(3), 862–889. DOI: 10.3758/s13428-011-0175-8
- Lalić-Krstin, G. (2011). Blending on the edge: Borderline cases between blending and other word-formation processes. *The First International Conference on English Studies, English Language and Anglophone Literatures Today (ELALT)*. Novi Sad, 19 March 2011, DOI: 10.13140/RG.2.2.33320.42243
- Stefanovski, Lj. (2007). *English lexicology*. Academic Press.
- Stewart, T. (2020, July 15). Scientific terminology of Covid-19. *Oxford English Dictionary*. <https://public.oed.com/blog/july-2020-update-scientific-terminology-of-covid-19/>
- Yule, G. (2006). *The study of language*. Cambridge University Press.